

(437, suite)

Var Lezen, neve
Rouantelez Frans.

Dediet da sitoyanet departamant Finistère.

Var ton : Setu me em, va migneton.

(438)

Calz a anfen ameus o clêret
Ar pezh so nêve c'hoarvezet
E calzic eus hor c'haontoniou,
Control da lezen ar Stadou.

Var ar mes emeus studiet,
Leñ ha scriva ameus dirget;
Gant calz a fizians e scrivan
Ar pezh zo quir hag a gredañ.

Aneb a lenno va scridou,
Hag a boezo mad va c'homzou,
Prest e teui ive da gompren
Justis ha furnez al lezen.

Da beoc'h, da vrezel, er c'hargou,
Var mor, var zouar, er c'haerion,
Memes e pales ar Roue,
A bell zo, piou a gommande?

(439)

Tud ar manerion, an noblans
Ne voant-i get mestri e Frans?
Nobl e voa Escop, Prezidant,
Major, Cabiten, Letanant.

Deñ a bales, Ambasadur,
Pronost, Ministr ha Finanser,
Deñ da garga an oll blasou,
Ha da lonqa an oll vadou.

An oll vadou o doa longet,

An oll denzoriou golloet ;
 Penos o charqa a nevez,
 Eb flastra ar Rouantelez ?

Né velet mui er manerion
 Nemet pillach, laeronsion
 Var ar sujedi cometet,
 Ha gant an 'Hlis aprouvet.

Penos distruja ar visou
 Garantet gant armorion,
 Ha curzet gant pennou mitret,
 Mestri d'ar tri fars eus ar bed ?

(440)

An Drede-Stad prest da vouga
 Dindan ar c'hargou grevusa ;
 N'ey devoa evit recompans
 Nemet rebut ha disprigans.

Penos rei boden eus ar mad,
 Evel en droug d'ar Drede-Stad ?
 Penos rei lod en enorion
 D'ar neb en deus tout ar poanion ?

Hon Roue, Louis ar c'hoerect,
 Tad qer fur ha Louis moret,
 A gavas pront ar quir voyen
 Da drêc'hi 'n droug en e c'hrizien.

Un ordrenans deut eus e drôn
 A voe casset e reb canton,
 Da asambli en e zalc'hon,
 Erit choas mempron d'ar Stadon.

(441)

Ar mempron ze a voe choazet,
 Hag ar re diveza casset,
 Gant eur studi hag eur fizians
 Pere a ra honor d'ar Frans.

Bet eus, bez' zo lezeñourien
 Choazet eus ar Varc'hadourien,

Labourerien, tud a gleze,
Tud a ilis ha tud a le.

(442)

Nan, ne g'efot seurt tud ebet,
Noblanson Breiz exseptet,
N'o defe o zen er Stadou,
Evit souten o quir droajou.

Aruet eo dre g'ementse
Penos al lezennou neve
A zo rentet quitibunan
Evel ganeomp hon-unan.

Ha pa on eus-y ol rentet,
Perac ne vent-y get heuillet
Hep ometi hag eb-dale
Ganeomp ha gant hor bugale?

Beza zo c'hoas creoc'h rēzon
O c'houlen or soumission:
Sur ar Stadou a zo fidel
Da Zoue ha d'e Ariel.

(443)

Rac ne el den er em zaoni
O rei e dra da bepini.
Rentet e dribut da Zegar,
Doue e-unan el lavar.

Ennes eo ar prinsip genta
Eus al lezen a zo brema:
Diourz hon nevez e vezimp samet,
Diourz hor merit recomanset.

Mar on eus calz a zouarou
Ar bezo calz a impoziou;
Mar on eus furnez ha sqiant
E vezimp plaset frontamant.

An armorion zo efaset
Ar parchiminou disprizet;
Ha ney deus mui den a ditrou,

Nemet nep en deus meritou.

Meritou dezhan e-unan,
Gounezet dre sqiant pe boan,
Ha nonpas bet en un imach
O c'heul manerion e partach.

(444)

Noblansou fos int en o rout,
Ar vertu prezant a rai tout.
Setu eno, e ber gomzou
Efet eurus an dekrejou.

Mes mar des mad al lezen,
Mar des just ha fur e sourden,
Perac n'efi get adoptet
Gant an oll, eb murmur ebet ?

Erit ar veach zo quelet,
E qement bro a zo er bed,
An institutionou quella
Sujet d'ar rezistans brasa.

Da bep sitoyen, e peb oad,
Al lezen neve a zo mad;
Ret eo quelet, ep col amzer,
Penos, perac e ataqer.

(445)

Maouez Adam a voe trompet
Gant eur serpent trucher meurbet;
Hag erit renta doubl e vlam,
Hy, d'e zro a drompas Adam.

Ar serpent se, a raporter,
Ne oufe get mervel diser;
Beza en deus e peb contre
Avoalc'h ha re a vugale.

Pere a zo anavezet
Diouz o lion hag o bleo creñet,
Ha quél dre an ard delicat
O deus heritet gant o zad.

(446)

Beza o deus var calz merc'het
 O art paternal displeg'et;
 Ha contet a zo en hor bro
 Oc'hen tri-c'hant tromplet ganto.

Forsic memes eus o goaset
 O deus eus an aval debret;
 Hag érvél oc'h hon Tad genta,
 Er-zint d'an douar euz o za.

Eno ema ar quir zoursen
 Eus an droug hag eus va anqen.
 An droug a deu euz an Ilis,
 Poent eo sonjal ha compren piz.

Var hent o denved dilezet
 Pez seurt lasou o deus stignet
 Heritourien ar serpent coz,
 Var digarez ar barados?

(447)

« Ar Tab, emeo, zo droug contant
 » O velet ur sort chencharmant,
 » E qever c'hoaz an Esqibien,
 » Ar Personet, ar Véleyen.

[lire : choaz, et non c'hoaz]

» O velet chench ar baresion,
 » Guerza danvez an ilizon,
 » Ha miret ne vezo deog'et
 » E parc nag e liorz ebet.

» E zantelerz a zigaso
 » An excumunug'en er vro,
 » An dud a ilis sermantet,
 » An electourien milig'et.

(448)

» Tout an neb a gred d'o c'horzou,
 » Hag a zent ouz al lezeñou,
 » A vezo sac'het berry ha bern,
 » E creis fin fond puns an ifern.

» Pa vezo daonet ar reze,

» Ar Stadou a vezo ive ;
 » Daonet a vezo ar seurez
 » E deus quitet e breuniezh.

» Daonet e vo ar C'habusin
 » En eus roet bragou d'e zaoulon ;
 » Daonet ar Manac'h pen ruzet
 » En deus e froc abandonet.

» Daonet e vo al Labourer
 » A bae e Otrou gant paper ;
 » Daonet ar zoudard sitouen,
 » Gant e ruban ru, glas ha goen.

» Arc'hant paper, fusuil, sabren,
 » Canton, Electour, cocarden,
 » Echarp, Municipalite,
 » Bulletin, Deputet, Asamble.

(449)

» Le, Motion, Lizer patant,
 » Chib, District ha Departamant,
 » Tout int, qercoulz hag ar Stadou,
 » Inventet gant an ol diaoulou.»

Staga 'reont ouz gementse
 E c'houzont ouz aberz Doue,
 E c'houzont evel o Vater,
 Ez eo treud ha fal an afer.

» Ar priejou zo eureujet
 » Pe er g'iz al sacramantet,
 » Gant beleien an distrigou,
 » Er c'heriou hag er baresiou.

» A zo laeron troyou quele,
 » Bastardet eo o bugale ; »
 » Tout int Sozon, chismatiget,
 Hervez an aristocratet.

(450)

Avans a reont en o jargon
 Neusget a jurisdiction

Etre daouarn ar velen
O deus sentet oc'h al lezen.

Mes neuz an aristocratet,
Neuz forz peg'er ferm eo scoumet,
Ne des get dies da blega
Ha da gas memes da netra.

Ne; a fond e gos var ar gaou,
Peurruya en deveus e draou;
An dir a zistruch al louarn,
Ha paqa rer meur a louarn.

(451)

Gant e arrou e vo flastret
Arach an aristocratet;
Rampart ar constitution
Eo rampart ar religion.

Salver ar bed, abarz mervel
A lavaras d'e Ebestel:
« Me zo digaset gant va zad,
» Ha me o cas; it, it timak.

» It, hag anonsit va c'homzou
» Emesq an oll nasionou.
» Ar pezo o pezo amaret
» A verzo en en aprouvet.

» Evit caouet lod eus va gloar,
» Sentit oc'h primset an douar.
» Eveldon, en ho sarmoniou,
» Prezeg'it rei deo o quiriou.

(452)

» Ha pa vent injust en o bro,
» Eb murruri sentit outo;
» O pezit sonch, ispidial,
» Ema va bro-me er bed all.

» Eno ema va c'hurunen,
» Ha n'en do lod enni biqen
» Neb a deui, dre ompinion,

» Da laqat an disansion .

» An dizurrou hag ar glac'har
 » Da droubli repos an douar .
 » Ne vezin qet emezq an trouz ,
 » Adversour on d'ar visou lous .

» Ha da g'enta , d'ar vanite
 » Laqit evez oc'h gementse ;
 » Humbl , Soumetet , neb a vezo ,
 » En e ezom sur em c'havo . »

(453)

En oll leonion sac'r e veler
 Ar c'homzou-ze eus hor Talver .
 Mes petra a ziscont deom-ni ,
 Pa demomp d'o c'honsideri ?

Traou quel gaer ha quel gonsolant ,
 Mad da eona hor zantimant :
 Setu ama darn anezo ,
 Evrus an neb a brofite .

Eus an Ebstel ne voa bet
 Mestr d'e vreudeur nicun hanvet ;
 O daouzec e voaint ar brasa ,
 Hag o daouzec ar bianna .

O daouzec , dre o c'haracter ,
 Reseret digant hor Talver ,
 O d'oa ar memes mision
 Da brezec ar Religion .

(454)

O daouzec ar memes gallout
 Da burlia ar feiz partout ;
 Ar memes urz da rei urzou ,
 Pa vize mad ar sujedou .

Prezantet gant ar bobl dez
 E peb canton hag e peb bro ;
 Tout e c'hallent da bep c'hristen
 Rei pe refus an absolven .

Setu eno ar mision,
An urz, ar jurisdiction
Roet gant o mestr d'an Ebestel,
Ha d'an 'Iz universal.

(455)

Dre ar g'erion - ze eo crouet
Pouoat ar bobl administrat
Da brezanti, goude kenvel,
Ministriet evit e otel.

Racse, ar Pab, an Esqibien,
D'an Ebestel sucesourien,
Dindan ar memes dignite,
Qer bras an eil hag eg'ile.

Evel o mestri tout caset
Ha dre ar bed distribuet,
Diferant hegen o hanvou,
O deus ar memes pouoariou.

Racse ar Pab, Escop e Rom,
Gras dezân da chom en e blom,
N'en deo, gant e oll zanteles
Nemet primus inter pares.

(456)

Primus, ar c'henta n'en deo qen
Eus e barion an Esqibien;
Caer en defe branla e gloc'h,
Ne all qet pignat huelloc'h.

Eus an Ebestel en amzer
Ez eo ar c'henta e plas Pêr;
Mes evit Per e rang souten
Eus e vestri divin al lezen.

Beza ar poent a union,
Antreteni communion
Gant e vreudeur an Esqibien,
Ha dreizo gant ar gristenien.

Var sujet ar feiz, ar grasou,

Ha var sujet ar misterion,
 Derc'hel sclër var memez sion
 Goulaouen ar Relijion.

(457)

Evit miret ne deui hini
 E mor ar bed d'ey em veuzi,
 Ne gonsist nemet en dra ze
 Eus ar Pab ar priorite.

Mar deu eta (crena a rañ,
 En historion quir pa lennan,
 Penos niver eus hor Pabet
 O deus, siouas, en em gollet.

En em gollet e cador Per,
 Dre o grandeurion pasajer,
 O verza madou eternal
 Evit caout danvez tampoel.)

Mar deu ar Pab a zo brema
 Evel ar reze da blega,
 Mar lez ar serpent infernal
 En e ziouscouarn da zutal.

(458)

Eus a zant rentet orgouillous,
 C'houeser tronion ambisius,
 Abarz mervel ez eo maro,
 Ha cador Per a zo gollo.

[= goullo]

Evel hent ar Pab a dle stuis
 Carout an oll dud a iliz;
 Be renpont heuillia pendaken
 Eus hor Talver ar gourc'hemen.

En ur avans greomp revu
 Var lod eus hon dragonet du;
 N'eus afer nemet ber gomzou
 Evit quelet sclër o ardou.

Clêvit Lomarch, Escop Leon,
 O lavaret en e sarmen,

(459)

N'en deus qet afer a vadou,
Ne c'houlén nemet eneoù.

Remerqit ar memes hini
O c'haloupat e escopti,
Nonpas evit clasq eneoù,
Mes evit trucha liardou.

Bet eo gant e leanezet,
Ha tout en deus o goroet;
Pebes adversour d'ar madou!
Searzet en deus o godellou.

Goude o beza ol searzet,
En deus sonjet en em guzet;
Emân, emezân, e Bro-Laos,
Ar hane e souter e gaos.

(460)

Scriva a ra ne deo qet mad
Eppilly da veza Prelat,
Abalamour n'eo qet hanvet,
Eveltân, gant itronezet.

Scriva a ra ezeo control
D'ar feiz ha d'ar scrituriou oll,
E-ve bez gouel Patron Gerne
En tu-al da bont Landerne.

E ve laqet diou escopti
Da ober ar memes ini:
Diou escopti tout en unan;
Ha coll e blas, ô pebes proan!

Scriva a ra, en e furor, :
Penos an ên a zo digor
D'an den, d'ar vaouez, a vuntro
Béleyen sermantet ar vro.

(461)

O! mignon bras an eneoù,
C'houi zo adversour d'ar c'horfou,
Masabri hor quir bastoret;

100

Amzer ar quis zo tremenet.

Quelit Dom Yan, ar pul-bouillen,
 Frezet tout fons e vragézen.
 O vont ive dreist ar c'hleuziou
 Da zaludi greg an otron.

Nen deo get evit gloar Doue
 Ema er maner ar reze;
 Ne get an dénved dianget
 A zo pen cos eus o zec'het.

Beza o deus scrijow sinet
 Gant un dijentil emigret;
 Esper o deus e retorno
 Da vestr adare en e vro.

(462)

E retorno gant an deogou,
 Gant ar zac'h da c'horen gestou,
 An droad da zével caquel,
 Hanvet ganto spirituel.

Hag e stag'o, eg'is goechal,
 E gouar oc'h peb presbital,
 Goude beza exterminet
 Gement sitouen zo er bed.

Evit meritout quel a ze
 Eur recomprans evel oume.
 Lubanerez, hipocrizi,
 Desobeisans, spont, calomni.

Disurz ha mil invansion,
 Er mes hag er govesion,
 Tout e clasqent ar voyenou
 Da rentâ nul an decrejou.

(463)

Pa nint get eta soumetet
 Da lezeñou prinset ar bed,
 Pa deont, dre o discourjou,
 Da viret rei deo o droajou.

Pa zeo dallet o sqianchon
 Gant mog'et ar vaniteou,
 Pa o deus ar memes esper
 Gant an itron en e maner.

Pa prezeg'ont e pel-canton,
 E lec'h douder an union,
 Gentel an desobeisans,
 Merc'h d'ar spont ha d'an disfians.

(464)

Pel emaint dioc'h ar rouden
 A roas Doue d'e zisqibien;
 N'en dint nemet fals-profetet,
 Ha ministret d'an droug-speret.

Sett eno ar vëleyen
 D'an Nasion adversourien,
 Adversourien d'al lezeñou
 A zo rentet gant ar Stadou.

Sett eno ar sergantet
 Eus a bere ar flem cuzet
 En deus leusket an ampeozon
 E gen alies a ganton.

Ermes d'o arach benig'et
 Chomomp ato ferm, uniset,
 En dro d'ar Constitution,
 Mignonez d'ar religion.

(465)

Difenomp an egalite
 Decretet memes gant Doue;
 Greomp tout evit e zouten,
 A enep e adversourien.

Mar deu perc'hen ar penviron
 Da zisprijout an decrezou,
 Clasomp justis, justis or bo,
 Great ganeomp hon difenno.

Fidel da Gourc'hemen Doue,

102

Rentomp e d'ribut d'ar Roue,
En eur bêa an improzou,
Pa vezo reglet ar rollou.

Chomomp fidel ha soumetet
D'an oll gorfou constituet;
Abars dale ar recompan
A heuilho an oboisans.

fin.

(Vol. I, p. 437 - 465.)